

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

за освітньою програмою «Облік і аудит»

на тему:

**«Теоретичні основи та діюча практика обліку, контролю та аналізу запасів
на підприємстві (на прикладі КП «Теплопостачання міста Одеси»)»**

Виконавець:

студентка ФМОІТ, 42 групи

Терзі Віра Русланівна

_____

/підпис/

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

Подвальна Наталія Едуардівна

_____ /підпис/

ОДЕСА – 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Ринкові умови господарювання спричиняють розробку раціональних методів управління запасами на різних підприємствах, які залежать від обліково-аналітичної інформації. Матеріально – виробничі та інші запаси, зазвичай, розглядаються як одна з основних умов безперервного забезпечення господарського процесу, і навіть як елемент оборотних засобів організації. У сучасних умовах питання їх ефективного управління набувають особливої значущості. Вони проявляються як об'єкти управління на різних етапах виробничо-фінансової діяльності: з одного боку, входять складовою до системи «підприємство - зовнішнє середовище» (закуп-збут); з іншого боку, матеріально - виробничі запаси є основою носіїв витрат під час виробництва продукції протягом усього виробничого циклу, починаючи від відпустку сировини й матеріалів виробництва продукції до її задачі складу.

Аналіз руху, ефективності використання запасів та формування витрат є невід'ємною частиною комплексного аналізу фінансово-господарської діяльності організацій, методологія якого неодноразово з різним ступенем деталізації розглядалася у працях багатьох вітчизняних економістів таких, як О. В. Гамова, М. В. Добрянська, О. Е. Кузьмінська, М. В. Мажуліна, С. З. Мошенський, Л. Б. Прокопович, Ю. С. Рябоконт та інші. Для реалізації практично різних методик аналізу матеріально-оборотних активів, запропонованих національними науковими аналітичними школами, велике значення має формування високоякісної достовірної інформаційної бази до виконання аналітичних процедур. Тільки за цієї умови можна говорити про забезпечення корисною інформацією зацікавлених користувачів, зокрема внутрішніх (наприклад, менеджерів організації) до ухвалення ними управлінських рішень. Для проведення економічного аналізу інформаційна база ґрунтується традиційно на даних бухгалтерського обліку та контролю, головні проблеми якого досліджували М. Ю. Абрамчук, І. А. Бержанір, Н. М. Бондаренко, Л. М. Васільєва, В. А. Возняк, В. І. Глухова, С. І. Головацька, Н. В. Гудзь, Н. В. Гуріна, Т. В. Давидюк, Т. А. Демченко, І. В. Дрожжина, О. Ю. Калмикова, Н. І. Коваль, О. В. Костюнік, В. В. Кузьома, Т. О. Меліхова, С. Е. Михалевич, В. Р. Мулява, В. М. Орлова, Л. М. Очеретько, А. Ю. Пашковська, О. М. Рибалко, О. С. Роева, Н. О. Рязанова, А. І. Савченко, О. І. Степаненко, М. Т. Шендригоренко, Л. М. Яременко. Разом з тим на сьогодні залишаються недостатньо висвітленими практичні аспекти обліку та контролю, проблеми забезпечення достовірності облікової інформації.

Метою роботи є дослідження теоретичних основ та діючою практики обліку, контролю та аналізу запасів на прикладі комунального підприємства «Теплопостачання міста Одеси».

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- визначити економічна сутність запасів, їх класифікація та оцінка в обліку;
- дослідити синтетичний та аналітичний облік запасів;
- з'ясувати проблемні питання обліку запасів та шляхи їх вирішення;
- надати економічну характеристику КП «Теплопостачання міста Одеси» та його облікової політики;
- встановити особливості обліку запасів на КП «Теплопостачання міста Одеси» та напрями його удосконалення;
- оцінити систему внутрішнього контролю КП «Теплопостачання міста Одеси» та визначити напрями його удосконалення;
- проаналізувати запаси КП «Теплопостачання міста Одеси» як складової його активів;
- провести аналіз ефективності використання запасів в КП «Теплопостачання міста Одеси»;
- здійснити аналіз інтенсивності використання запасів в КП «Теплопостачання міста Одеси»;
- проаналізувати фінансову стійкість КП «Теплопостачання міста Одеси» за критерієм стабільності джерел покриття запасів;
- провести аналіз ймовірності банкрутства КП «Теплопостачання міста Одеси».

Об'єктом дослідження в роботі виступають запаси як об'єкт обліку, контролю та аналізу.

Предметом дослідження в роботі є теоретичні основи та діюча практика обліку, контролю та аналізу запасів на прикладі КП «Теплопостачання міста Одеси».

Методи дослідження. В процесі дослідження використано систему методів, націлених на досягнення поставленої мети та завдань. Зокрема в процесі дослідження теоретичних засад бухгалтерського обліку запасів підприємства використано методи аналізу та синтезу, дедукції та індукції, ключових понять, групування та порівняння. Особливості теорії та практик обліку та контролю запасів на прикладі КП «Теплопостачання міста Одеси» досліджувалися за допомогою методів спостереження, системно-структурного аналізу, деталізації та наукової абстракції. В процесі проведення аналізу ефективності та інтенсивності використання запасів в КП «Теплопостачання міста Одеси» використано методи горизонтального та вертикального аналізу, відносних величин, рядів динаміки, табличний та графічний методи.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативні документи України, міжнародні стандарти фінансової звітності, праці вітчизняних і закордонних вчених з питань обліку, контролю та аналізу запасів. Практичну інформацію для дослідження було отримано безпосередньо на досліджуваному підприємстві КП «Теплопостачання міста Одеси».

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, одинадцяти підрозділів, висновків, списку використаних джерел із 57 найменувань та додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи

викладено на 74 сторінках. Робота містить 15 таблиць та 16 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі роботи «**Теоретичні засади бухгалтерського обліку запасів підприємства**» розглянута економічна сутність запасів, їх класифікація та оцінка в обліку; досліджений синтетичний та аналітичний облік запасів; з'ясовані проблемні питання обліку запасів та обґрунтовані шляхи їх вирішення.

У другому розділі «**Теорія та практика обліку та контролю запасів на прикладі КП «Теплопостачання міста Одеси»**» надана економічна характеристика КП «Теплопостачання міста Одеси» та його облікової політики; встановлені особливості обліку запасів на КП «Теплопостачання міста Одеси» та обґрунтовані напрями його удосконалення; здійснена оцінка систему внутрішнього контролю КП «Теплопостачання міста Одеси» та визначені напрями його удосконалення.

У третьому розділі «**Аналіз ефективності та інтенсивності використання запасів на КП «Теплопостачання міста Одеси»**» проведений аналіз запасів підприємства як складової його активів; здійснений аналіз ефективності використання запасів підприємства; проаналізована інтенсивність використання запасів на підприємстві; проаналізована фінансова стійкість КП «Теплопостачання міста Одеси» за критерієм стабільності джерел покриття запасів; здійснений аналіз ймовірності банкрутства підприємства.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження зроблені наступні висновки.

1. Запаси – це товари, матеріали та інші цінності, що зберігаються підприємством з метою подальшого використання або продажу. Запаси в бухгалтерському обліку ідентифікуються як активи за дотримання таких умов: використовуються у поточній діяльності та здатні приносити економічну вигоду; призначені для продажу або знаходяться у процесі виробництва; термін їх оборотності відповідає одному операційному циклу; є активами, які будуть спожиті у процесі виробництва чи наданні послуг; їх первісна вартість може бути достовірно визначена. Запаси можуть бути класифіковані за різними ознаками, наприклад: за призначенням і причинами утворення; за місцем знаходження; за рівнем наявності на підприємстві; відносно до балансу; за доходженням, за складом і структурою. Запаси оцінюються при надходженні, при списанні й на дату складання звітності за різними методами.

2. Для синтетичного обліку запасів суб'єкти господарювання використовують активні рахунки класу 2 «Запаси». Аналітичний облік запасів забезпечує формування повної та достовірної інформації про запаси, а також належний контроль за їх наявністю та рухом. Ведеться аналітичний облік запасів, як у вартісному вираженні, так і в натуральних показниках. При цьому

у бухгалтерській службі можуть застосовуватися різні методи аналітичного обліку запасів: сортовий, за номенклатурними номерами та оперативно-бухгалтерський.

3. В роботі розглянуті такі проблемні питання обліку запасів, як: проблему обліку запасів при їх оцінці на дату балансу; проблему обрання методу оцінки запасів при їх вибутті; проблему надлишку чи нестачі запасів на підприємстві; проблему неефективної організації контролю запасів; проблему неналежного документального забезпечення обліку запасів; проблема недостатньої автоматизації обліку запасів. Для окресленого комплексу проблем обліку запасів були запропоновані шляхи їх вирішення.

4. КП «Теплопостачання міста Одеси» веде історію свого функціонування ще з 1950 р. В нинішньому стані підприємство сформовано в 2006 р. Сьогодні воно забезпечує значну кількість котелень, теплових мереж та теплових пунктів. На підприємстві працює 2500 працівників. КП «Теплопостачання міста Одеси» спеціалізується на теплопостачанні, ремонту та технічному обслуговуванні. Підприємство в динаміці розширяє свою господарську діяльність, має мобільну структуру активів, нарощує обсяги оборотних активів та поточних зобов'язань. Підприємство нарощує обсяги отриманого чистого доходу від реалізації та інших операційних доходів. При цьому в 2019-2021 рр. КП «Теплопостачання міста Одеси» отримало валовий збиток, в 2019-2020 р. було збитковим, однак в 2021 р. вийшло на рівень чистого прибутку в 139979 тис. грн. Головною причиною збитків є низькі тарифи на теплопостачання, які встановлюються міською радою м. Одеса. Облікова політика підприємства відображена у відповідному наказі. Однак до нього не додаються відповідні додатки, які мають регламентувати багато важливих питань обліку.

5. Облік запасів на КП «Теплопостачання міста Одеси» розпочинається з первинного обліку надходження, наявності та вибуття запасів. До основних первинних документів, які забезпечують ці процеси відносяться договори, рахунки-фактури, видаткові накладні, товаро-транспортні накладні, платіжні документи, авансові звіти, прибуткові ордери, податкові накладні та інші документи. Вибуття запасів оцінюється за методом середньозваженої собівартості. Для обліку запасів використовується рахунок 20 з відповідними субрахунками за видами запасів. За дебетом відображаються надходження запасів на підприємство, їх дооцінка, за кредитом – витрати на надання послуг, переробку, відпуск (передачу) на сторону, уцінка тощо. Аналітичний облік запасів ведеться в оборотних відомостях. До недоліків обліку слід віднести недостатній рівень автоматизації обліку на структурних ділянках підприємства, відсутність графіку документообороту та низький рівень його контролю.

6. Внутрішньогосподарський контроль запасів на КП «Теплопостачання міста Одеси» проводиться уповноваженим органом для здійснення контролю за господарською діяльністю підприємства за замовленням засновника чи керівництва підприємством. Для цього розробляється план контролю та програма контролю, які містять усі процедури перевірки обліку запасів. Перевірка проводиться суцільним або вибірконим методом. В процесі

перевірки визначаються умови обліку, наявність помилок в обліку, правильність первинного обліку, аналітичного та синтетичного обліку руху запасів на підприємстві, визначення їх собівартості, відображення в фінансовій звітності та інші питання. На підставі результатів перевірки складається відповідний звіт. Недостатньо уваги контролер звертає на типові помилки, які існують в обліку у подібних підприємств. Доцільно також розробити відповідне положення про уповноважений орган для здійснення контролю за господарською діяльністю підприємства та посадові інструкції для усіх працівників, які мають справу з господарськими операціями щодо запасів.

7. Вартість запасів на КП «Теплопостачання міста Одеси» за останні три роки мала тенденцію до зростання, що обумовлене збільшенням вартості виробничих запасів, які займають домінуючу частку в структурі запасів (більше 99%). В цілому зростає і частка запасів в структурі вартості оборотних активів та активів в цілому. Зростання виробничих запасів обумовлене збільшенням вартості сировини та матеріалів і запасних частин, які в сукупності займають більше 74% в структурі вартості виробничих запасів. Особливо значну динаміку до зростання вартості мало паливо, вартість якого зросла з 2096 тис. грн. в 2019 р. до 6268 тис. грн. в 2021 р. (в 2,78р.), що привело до зростання його питомої ваги в структурі виробничих запасів в 2 рази (з 6,78% до 12,18%).

8. Аналіз ефективності використання запасів дозволив зробити висновок про те, що матеріаловіддача на КП «Теплопостачання міста Одеси» зростає, а матеріаломісткість поступово скорочується, що є позитивним моментом. При цьому спостерігається дуже висока частка матеріальних витрат в собівартості продукції. На одну гривну матеріальних витрат в 2019-2020 рр. було отримано збиток, а в 2021 р. ситуація виправилася і на 1 гривну витрат отримано 0,05 грн. прибутку. Підприємство доцільно в майбутньому використовувати інтенсивний шлях подальшого розвитку через скорочення витрат матеріалів і раціонального їх використання.

9. Проведені розрахунки показників інтенсивності використання запасів на КП «Теплопостачання міста Одеси» засвідчили, що коефіцієнт оборотності запасів за останні три роки скоротився, а тривалість періоду оборотності запасів зросла, що є негативним моментом і приводить до втягнення в оборот додаткових коштів. Прискорення оборотності запасів для КП «Теплопостачання міста Одеси» може бути досягнуто за рахунок скорочення виробничого циклу.

10. Проведений аналіз фінансової стійкості дозволив зробити висновок про те, що на КП «Теплопостачання міста Одеси» спостерігається кризовий фінансовий стан. Про це свідчить нестача власних обігових коштів, власних обігових коштів та довгострокових зобов'язань, основних джерел фінансування запасів в 2019-2021 рр.

11. Проведений аналіз оцінки ймовірності банкрутства за моделями О. О. Терещенко та Спрінгейта дозволив зробити висновок про те, що КП «Теплопостачання міста Одеси» в 2019-2021 рр. був близьким до банкрутства. А в 2021 р. ситуація дещо покращилася і ймовірність банкрутства суттєво

знизилася. Проте вона далека до оптимальної і тому КП «Теплопостачання міста Одеси» необхідно розробити комплекс антикризових заходів.

АНОТАЦІЯ

Терзі Віра Русланівна. «Теоретичні основи та діюча практика обліку, контролю та аналізу запасів на підприємстві (на прикладі КП «Теплопостачання міста Одеси»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою професійного спрямування «Облік і аудит», Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2023 рік.

У роботі розглянута економічна сутність запасів, їх класифікація та оцінка в обліку; досліджений синтетичний та аналітичний облік запасів; з'ясовані проблемні питання обліку запасів та обґрунтовані шляхи їх вирішення.

Надана економічна характеристика КП «Теплопостачання міста Одеси» та його облікової політики; з'ясовані особливості обліку запасів на КП «Теплопостачання міста Одеси» та визначені напрями його удосконалення; здійснена оцінка систему внутрішнього контролю КП «Теплопостачання міста Одеси» та визначені напрями його удосконалення.

Проаналізовані запаси підприємства в якості складової його активів; проведений аналіз ефективності використання запасів на підприємстві; проаналізована інтенсивність використання запасів на підприємстві; проаналізована фінансова стійкість КП «Теплопостачання міста Одеси» за критерієм стабільності джерел покриття запасів; проведений аналіз ймовірності банкрутства підприємства.

Ключові слова: запаси, підприємство, бухгалтерський облік, внутрішній контроль, удосконалення, аналіз, фінансова стійкість, банкрутство.

ANNOTATION

Terzi Vira Ruslanivna. «Theoretical foundations and current practice of accounting, control and analysis of stocks at the enterprise (on the example of ME «Heat supply of the city of Odesa»)».

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 071 «Accounting and taxation» under the educational program of the professional direction «Accounting and Audit», Odessa National University of Economics, Odessa, 2023.

The paper examines the economic essence of reserves, their classification and valuation in accounting; researched synthetic and analytical inventory accounting; Problematic issues of stock accounting and justified ways of solving them are clarified.

The economic characteristics of ME «Heat supply of the city of Odesa» and its accounting policy are provided; elucidated features of stock accounting at ME «Heat

supply of the city of Odesa» and defined directions for its improvement; an assessment of the internal control system of ME «Heat supply of the city of Odesa» was carried out and directions for its improvement were determined.

The company's stocks were analyzed as a component of its assets; conducted an analysis of the efficiency of the use of stocks at the enterprise; the intensity of use of stocks at the enterprise was analyzed; the financial stability of ME «Heat supply of the city of Odesa» was analyzed according to the criterion of stability of the sources of coverage of reserves; an analysis of the probability of bankruptcy of the enterprise was carried out.

Key words: inventory, enterprise, accounting, internal control, improvement, analysis, financial stability, bankruptcy.